

Oikaisuvaatimuksen tekeminen valtiovarainministeriön vuoden 2026 rahoituspäätöksestä

Aluehallitus 09.03.2026
3139/00.02.01/2026

Valmistelija toimialajohtaja Jussi Savola, puh. 040 330 5512,
jussi.savola(at)omahame.fi

Selostus Hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmä

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu hyvinvointialueiden rahoituksesta annettuun lakiin. Rahoitus määräytyy pääosin valtakunnallisen palvelutarvemallin perusteella, jossa keskeisiä tekijöitä ovat väestön määrä, sairastavuus ja muut palvelutarvetta kuvaavat indikaattorit. Sairastavuutta mitataan rekisteripohjaisilla diagnoositiedoilla ja muilla tarvetekijöillä, jotka Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kokoaa ja analysoi.

Rahoitusmalli on suhteellinen. Valtakunnallinen rahoitus jaetaan hyvinvointialueiden kesken käytännössä kiinteästä kokonaismäärästä. Tämä tarkoittaa, että yhden alueen tietopohjassa oleva virhe tai vinouma vaikuttaa väistämättä muiden alueiden rahoitusosuuksiin. Rahoitus ei määräydy vain kunkin alueen omien tietojen perusteella, vaan alueiden välisessä vertailussa.

Rahoituspäätös on hallintopäätös, jolla on välittömiä ja merkittäviä taloudellisia vaikutuksia hyvinvointialueen mahdollisuuksiin varmistaa perusoikeuksien toteutuminen ja toteuttaa lakisääteistä järjestämisvastuuta sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluissa. Päätöksentekoon soveltuvat siten hallintolain yleiset periaatteet, mukaan lukien selvittämisvelvollisuus, perusteluvelvollisuus ja yhdenvertaisuusperiaate.

Tietopohjan puutteet

Valtiovarainministeriö on 18.12.2025 tehnyt päätöksen hyvinvointialueille maksettavasta vuoden 2026 rahoituksesta. Päätös perustuu THL:n tuottamaan palvelutarvemalliin ja sen taustalla olevaan rekisteritietoon.

THL on todennut hyvinvointialueille 26.11.2025 toimitetussa viestissä "Infopaketti pitkäaikaisdiagnooseista Hilmo-rekistereissä ja rahoitusmallissa", että ohjeistuksessa ja kirjaamiseen ja tietojen toimitukseen liittyen on ollut yleisiä väärinymmärryksiä hyvinvointialueilla. Pitkäaikaisdiagnoosien kirjaamiseen, potilastietojärjestelmien tekniseen toimintaan sekä tietojen siirtymiseen rekistereihin liittyvät ongelmat on tunnistettu valtakunnallisesti, ja niitä on kuvattu THL:n omassa ohjeistuksessa ja hyvinvointialueille toimitetuissa selvityksissä.

Ministeriö on 2.2.2026 lähettänyt lausunnoille hallituksen esitysluonnoksen (VM052:00/2025), jossa ehdotetaan muutoksia rahoituslakiin. Luonnoksessa todetaan nimenomaisesti, että tarvemallin tietopohjaan on vuodesta 2021 lähtien sisältynyt yksityisen terveydenhuollon diagnoositietoja, jotka eivät kuulu hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Lisäksi luonnoksessa todetaan, että tietopohjan laadussa on ollut puutteita ja että yhden alueen tiedoissa oleva virhe vaikuttaa kaikkien alueiden rahoitukseen.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan yksityisen terveydenhuollon tietojen virheellinen huomioiminen vaikuttaa Kanta-Hämeen hyvinvointialueen rahoitukseen noin –4,4 miljoonaa euroa (–26 euroa asukasta kohden) vuoden 2026 tasolla. Kyseessä on ministeriön itsensä laskema ja tunnustama vaikutus.

Oikaisuvaatimuksen valmistelussa on myös tunnistettu, että THL ei ole tehnyt Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 5 c §:n 2 momentin mukaista hallintopäätöstä rahoituslaskennassa käytetyn tiedonkeruun toteuttamisesta. THL on itse vahvistanut tämän vastauksessaan Etelä-Pohjanmaan tietopyyntöön. Tämä on yksi menettelyllinen peruste oikaisuvaatimukselle: lain edellyttämä hallintopäätös puuttuu tiedonkeruusta, jonka perusteella noin 27 miljardin euron kansallinen rahoitus on jaettu hyvinvointialueille.

Vuoden 2026 rahoituspäätöksessä todettujen ongelmien laajuudesta kertoo myös se, että useat hyvinvointialueet ovat käsitelleet asiaa yhteisesti ja todenneet samankaltaiset ongelmat omista tiedoistaan. Kun virhe toistuu usealla alueella samanlaisena, kyseessä on rakenteellinen ja systemaattinen ongelma tietopohjassa, ei yksittäinen poikkeama.

Rahoituspäätöksen hallinto-oikeudelliset ongelmat

Rahoituspäätöksen keskeinen hallinto-oikeudellinen kysymys liittyy hallintolain 31 §:n mukaiseen selvittämisvelvollisuuteen. Viranomaisen on ennen päätöksentekoa varmistettava, että päätöksen tosiseikkaperusta on luotettava ja lainmukainen. Kun ministeriö mm. omassa hallituksen esitysluonnoksessaan tunnustaa tietopohjassa olleet virheet ja niiden euromääräiset vaikutukset, syntyy perusteltu kysymys siitä, onko vuoden 2026 rahoituspäätös tehty riittävästi selvitettyyn tietoon nojautuen.

Rahoitusmallin suhteellinen luonne korostaa selvittämisvelvollisuutta. Koska yhden alueen virheellinen tieto pienentää muiden alueiden suhteellista rahoitusosuutta, päätöksen lainmukaisuutta ei voida arvioida vain Kanta-Hämeen omien tietojen näkökulmasta. Koko valtakunnallisen tietopohjan vertailukelpoisuus on olennainen osa päätöksen oikeudellista arviointia. Yhdenvertaisuusperiaate (perustuslain 6 § ja hallintolain 6 §) edellyttää, että alueiden vertailussa käytettävien tietojen on oltava keskenään vertailukelpoisia.

Oikaisuvaatimuksen perusteet saavat tukea myös ylimpien laillisuusvalvojien kannanotoista. Oikeuskansleri on päätöksessään 23.4.2025 (OKV/3069/10/2024) todennut, että nykyinen tietopohja ei ole riittävä olennaisten kysymysten arviointia varten ja että valtiovarainministeriön tulee seurata rahoitusmallin toimivuutta perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla. Myös Itä-Suomen hallinto-oikeus on päätöksessään 15.10.2025 (dnro 2306/2025) todennut, että hyvinvointialueiden rahoituksen turvaamisesta vastaa viime kädessä valtio.

Lisäksi rahoituspäätöksellä on keskeinen yhteys perusoikeuksiin ja perustuslain 19 §:ssä turvattujen sosiaali- ja terveystalvelujen rahoittamiseen. Rahoituspäätöksen tietopohjan luotettavuus on siten keskeinen myös perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta.

Oikaisuvaatimuksen keskeinen sisältö

Oikaisuvaatimuksessa esitetään ensisijaisesti, että valtiovarainministeriön 18.12.2025 tekemä rahoituspäätös poistetaan Kanta-Hämeen

hyvinvointialuetta koskevilta osin ja asia palautetaan uudelleen valmisteltavaksi. Uudelleenkäsittelyssä ministeriön tulee varmistaa, että palvelutarve- ja diagnoositietojen oikeellisuus, kattavuus ja alueiden välinen vertailukelpoisuus on selvitetty hallintolain edellyttämällä tavalla.

Toissijaisesti vaaditaan, että ministeriö yksilöidysti osoittaa, millä tavoin tietopohjan oikeellisuus on varmistettu, millä laskelmilla Kanta-Hämeen rahoitus on määräytynyt ja miksi päätöstä voidaan pitää lainmukaisena suhteellisessa rahoitusjärjestelmässä.

Kysymys ei ole yksittäisestä teknisestä epätarkkuudesta, vaan rahoituspäätöksen tosiseikkaperustan luotettavuudesta ja sen vaikutuksesta Kanta-Hämeen hyvinvointialueen rahoitukseen. Ministeriön oma hallituksen esitysluonnos osoittaa, että tietopohjassa on ollut merkittäviä puutteita, joilla on ollut rahoituksen määräytymiseen euromääräisesti olennainen vaikutus.

Oikaisuvaatimus on hallintolain mukainen ensivaiheen oikeussuojakeino, jolla pyritään korjaamaan päätös ministeriövaiheessa. Mikäli oikaisuvaatimusta ei hyväksytä, asiassa on mahdollista hakea muutosta hallinto-oikeudelta.

Ministeriön rahoituspäätös on Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kirjaamoon 8.1.2026. Hyvinvointialueen rahoituksesta annetun lain 30 §:n mukaan hyvinvointialueella on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä päätöksen tehneelle viranomaiselle oikaisuvaatimus.

Luonnos oikaisuvaatimukseksi on liitteenä.
(JS)

Toimivallan peruste

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosäntö 10.5 § 33 kohta

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää hakea oikaisua valtionvarainministeriön (18.12.2025) rahoituspäätökseen.

Aluehallitus valtuuttaa konserni- ja tukipalveluiden toimialajohtajan toimittamaan liitteenä olevan oikaisuvaatimuksen ministeriöön, tekemään siihen tarvittaessa vähäisiä muutoksia ja antamaan muutoksenhakuprosessin aikana mahdollisesti tarvittavat lausumat ja vastineet.

Päätös

Täytäntöönpano

Päätösote / toimialajohtaja Jussi Savola, rahoitus- ja investointijohtaja Petrus Kukkonen, talousjohtaja Sampo Salo

Muutoksenhaku

Ei muutoksenhakuoikeutta